

P R A K T I C K É P R Í P A D Y.

Bezúčinnost postupu přednosti knihovní pohledávky.

§§ 46, 47 a 50 třetí dílčí novely.

Proti K. B. v H. zavedeno bylo ediktem z 26. července 1923 vyrovnací řízení, jež skončilo vyrovnáním 11. října 1923 přijatým a usnesením z 13. prosince 1923 potvrzeným a po pravoplatnosti tohoto usnesení dne 22. prosince 1923 prohlášeno bylo za skončené. Vyrovnání neproplacením vyrovnacích kvot nebylo provedeno. Ediktem z 24. dubna 1924 prohlášen byl na jmění K. B. konkurs.

K. B. jest vlastníkem domu čp. 378 v H., na kterém v době vyhlášení konkursu mimo jiné vázly tyto pohledávky:

a) pod pol. 8 vloženo bylo dne 2. července 1923 právo zástavní za pohledávku Františka B. (bratra K. B.) 31.000 Kč s přísl. podle dlužního úpisu z 22. června 1923,

b) pod pol. 9 zaznamenáno dne 6. září 1923, tedy během vyrovnacího řízení, právo zástavní pro pohledávku berního eráru 136.000 Kč na základě výkazu nedoplatků,

c) pod pol. 10 vloženo 22. listopadu 1923, tedy rovněž během vyrovnacího řízení, právo zástavní pro pohledávku firmou N. poskytnutého úvěru do výše 20.000 Kč podle úvěrní listiny z 20. listopadu 1923 s právem přednosti před pohledávkou pod a) uvedenou.

K návrhu konkursního správce prodán byl zmíněný dům v exekuční dražbě za 81.000 Kč, z čehož v následujícím pořadí přišla k plné úhradě s celým příslušenstvím realizací práva přednosti pohledávka pod c) uvedená na kapitále 20.000 Kč obnášející. dále bylo přikázáno 6210 Kč 39 h a 2569 Kč 54 h na dvě pohledávky nadzástavní na pohledávce a) váznoucí a zbytek 1464 Kč 01 h veřiteli F. B. Celá pohledávka eráru vyšla na prázdno.

Odpor finanční prokuratury proti přikázání uvedených částek z nejvyššího podání byl poukázán na pořad práva.

Žalobou podle § 231 ex. ř. proti F. B. a firmě N. podanou žádá finanční prokuratura, aby bylo uznáno právem, že vklad práva zástavního pro pohledávku F. B. 31.000 Kč s přísl. na nemovitostech ve složce 20 poz. kn. H. pod pol. 8. zapsaný a vklad práva zástavního pro pohledávku firmy N. 20.000 Kč pod pol. 10 zapsaný na téže nemovitosti a přednost této pohledávky před pohledávkou F. B. vložena pod pol. 11. jsou proti eráru bezúčinné a neplatné, že žalovaný F. B. a firma N. jsou povinni

trpěti, aby pohledávka eráru 136.000 Kč s přísl. pod pol. 9 na téže nemovitosti zaznamenaná byla z nejvyššího podání dosaženého za tuto vydraženou nemovitost uspokojena bez ohledu na odporovací zástavní práva a odporovanou přednost pohledávky firmy N. před pohledávkou F. B.

Prvý soudce vyhověl žalobě částečně a uznal právem, že knihovní zápis práva zástavního pro pohledávku F. B. 31.000 Kč s přísl. na domě 378 v H. pod pol. 8 vloženého jest oproti eráru, pro nějž jest v téže vložce pod pol. 9. zaznamenaná právo zástavní pro pohledávku 136.000 Kč, bezúčinný a neplatný s výhradou a se zachováním práva přednosti pohledávce firmy N. 20.000 Kč v téže vložce pod pol. 11 před pohledávkou F. B. 31.000 Kč tamtéž vloženého a práv zástavních 5580 Kč 9 hal. s přísl. a 2125 Kč 4 hal. s přísl. na téže pohledávce F. B. vložených, a že příslušný odstavec rozvrhového usnesení, pokud jím z nejvyššího podání přikazuje se na pohledávání firmy N. 20.000 Kč a na pohledávky práva nadzástavního pořívající 6510 Kč 39 hal. a 2569 Kč 59 hal., zůstává v platnosti. Naproti tomu zamítl první soudce žalobu Československé republiky, pokud domáhá se nálezu, že knihovní zápis práva zástavního pro pohledávku firmy N. 20.000 Kč s přísl. pod pol. 10 vloženého a přednost této pohledávky před pohledávkou F. B. pod pol. 11 vložená jsou proti eráru bezúčinné a neplatné a že firma N. jest povinna trpěti, aby pohledávka eráru 136.000 Kč byla uspokojena z nejvyššího podání za vydraženou nemovitost dosaženého bez ohledu na zástavní právo a přednost vložené pro pohledávku firmy N. Konečně uznáno bylo právem, že F. B. jest povinen trpěti, aby částka 1464 Kč 1 hal. jemu rozvrhovým usnesením na jeho pohledávání 31.000 Kč přikázaná, byla přikázána eráru na částečnou úhradu jeho knihovního pohledávání 136.000 Kč.

Rozsudek prvního soudce vešel v právní moc ohledně žalovaného F. B., který odvolání nepodal.

K odvolání finanční prokuratury v zastoupení eráru soud odvolací změnil rozsudek prvního soudce v ten způsob, že uznal právem, že přednost pohledávky firmy N. 20.000 Kč před pohledávkou F. B. vložená pod pol. 11 oproti eráru bezúčinnou a neplatnou a žalovaná firma N. jest povinna trpěti, aby pohledávka eráru 136.000 Kč na téže nemovitosti pod pol. 9 zaznamenaná byla z nejvyššího podání uspokojena bez ohledu na přednost vloženou pro pohledávku firmy N., tedy trpěti, aby částka 20.000 Kč jí rozvrhovým usnesením přiznaná byla přikázána eráru na částečnou úhradu jeho knihovního pohledávání

136.000 Kč. V ostatním — mimo výrok o útratách — byl rozsudek prvního soudu potvrzen.

Dovolání žalované firmy N. nejvyšší soud nevyhověl z těchto důvodů:

Dovolání bylo firmou N. podáno do rozsudku odvolacího soudu potud, pokud jí nebyla vyhrazena a zachována též knihovní přednost pro zástavní právo této žalované firmy za pohledávku 20.000 Kč, nýbrž prohlášena byla vůči eráru za bezúčinnou a bylo vysloveno, že žalovaná firma musí trpěti, aby pohledávka eráru 136.000 Kč byla uspokojena bez ohledu na postoupenou přednost její pohledávky a důsledkem toho, pokud byla tato žalovaná firma uznána povinnou k zaplacení útrat. Konečný návrh, aby rozsudek odvolacího soudu byl změněn obnovením rozsudku prvního soudu v těchto směrech, opírá dovolání svými vývody o uplatněný důvod nesprávného posouzení právního (č. 4 § 503 c. ř. s.).

Dovolatelka poukazuje k tomu, že její pohledávka jest podle výsledku průvodního řízení neodporovatelná, protože poctivá; že pohledávka F. B. v době postupu přednosti trvala formálně i meritorně jako nepopřená; že erár teprve za ní si dal zaznamenati své právo zástavní a že žalovaná jednala při postupu přednosti v důvěře ve veřejnou knihu. Míjí dále, že nelze říci, že F. B. vůbec od počátku neměl práva zajistiti si svoji pohledávku, nýbrž že toto zajištění jen proti eráru nyní (ex tunc) pozbývá účinnosti knihovního zápisu, ale proti všem ostatním věřitelům trvá jako platné a v době jeho knihovního zapsání mělo i proti eráru platnost, zvláště když bylo zjištěno, že pohledávka F. B. 31.000 Kč skutečně pozůstávala a ani pohledávka žalované firmy, na jejíž vklad měla nárok, není odporovatelná, takže tato postupem přednosti vstoupila na místo své. Než dovolání nelze přiznati úspěchu.

Odvolací soud zcela správně rozeznává mezi bezúčinností pohledávky firmy N. a vkladem této pohledávky vůči eráru na jedné straně a mezi bezúčinností přednosti poskytnuté pohledávkou F. B. této pohledávce a vkladu této přednosti na straně druhé. Odvolací soud, sdíleje názor prvního soudu, nevyslovil ovšem bezúčinnost pohledávky žalované firmy a vkladu jejího v pozemkové knize, ale přihlížející k ustanovení § 47 třetí dílčí novely a vycházející z předpisu § 442 obč. zák., že nikdo nemůže postoupiti více práv, než má sám, hájí názor, že postupem přednosti nemohla pohledávka firmy N. nabýti jiné povahy, než měla pohledávka přednost postupující, prohlášená za bezúčinnou vůči eráru, jehož knihovně zaznamenaná pohledávka byla mezi těmito

oběma pohledávkami a jenž k postupu přednosti nedal souhlasu, tudíž ze svého pořadí neustoupil, takže, je-li pohledávka přednost postoupivší bezúčinná, jest i postoupení přednosti vůči pohledávce eráru bezúčinným a nemá místa námitka důvěry ve veřejnou knihu.

Správnost tohoto náhledu nutno sdíleti.

Jen tehdy, když věřitel v pořadí mezi ustupující a postupující pohledávkou dal též souhlas k postupu pořadí, totiž sám ze svého pořadí ustoupil, dostane se postupujícímu právu pořadí ustupujícího práva bez obmezení, jinak však jen v rozsahu a podle povahy jeho (§ 46 a 47 třetí dílčí novely).

Bylo-li tedy zástavní právo pro pohledávku F. B. pravoplatně již prohlášeno bezúčinným, není tím sice vyslovena naprosto jeho neplatnost, ale přece s relativním účinkem odstraněna jeho působnost vůči právu odporujícího věřitele již od původu. Rozhodnutím o odpůřícím nároku sjednává se totiž, ovšem jen v mezích zájmu odpůřícího věřitele, takový stav, jaký by byl nastal, kdyby se odporovatelné právní jednání nebylo stalo, čili jinými slovy, jako by pohledávka odpůřícího věřitele neměla před sebou hypoteku odpůřícího protivníka aneb jako by nastoupila do jejího pořadí. Neboť odpůřící nárok jako nárok ze zvláštního zákona sahá svým vznikem do doby, kdy nastaly již předpoklady odporovatelnosti.

Pokud tedy prohlášením bezúčinnosti zástavního práva F. B., jež svoje pořadí postoupilo pohledávce žalované firmy, jak nesporně, bez souhlasu eráru jako věřitele, jsoucího v pořadí mezi nimi, byly prokázány okolnosti, pro které hned od původu nemohlo vůči pohledávce žalujícího eráru právně působiti, nemohl ani postup jeho knihovního pořadí míti vůči témuž odporujícímu věřiteli právního účinku, poněvadž postupující pohledávka nemůže v tom případě míti jiné povahy, než jaké jest pohledávka, jejíhož pořadí nabyla, nemá-li soudně uznaný odpůřící nárok býti co do svých právních a praktických důsledků opět zmařen.

To vysvětluje již z ustanovení § 50 třetí dílčí novely, že jen pozdější změny ve jsoucnosti a rozsahu ustupujícího práva nemají vlivu na pořadí postupujícího práva a v tom případě působí arci změna pořadí absolutně, i když věřitel v mezitímním pořadí nedal k postupu souhlas. Kde však již od základu nastává neplatnost neb jen relativní bezúčinnost právního jednání, nepůsobí ani postup jeho pořadí vůbec neb relativně (viz o tom zprávu justiční komise panské sněmovny podle č. 78 pří-

loh ke stenograf. protokolům XXI. sez. z r. 1912 k § 76 vlád. předl., § 102 usnesení panské sněmovny).

Důvěra ve veřejnou knihu chrání při nabytí pořadí knihovního jeho postupem toliko v mezích § 50 třetí dílčí novely, nejde-li o případ, že pořadí bylo postoupeno současnému nebo bezprostředně následujícímu knihovnímu věřiteli, nebo že věřitel v mezitímním pořadí přistoupil k postupu pořadí.

Jest tedy bez významu, zda také pohledávka žalované firmy, pro niž bylo za takových okolností získáno pořadí, jest odporovatelná či platná a účinná vůči každému a i proti žalujícímu eráru, a správně poznamenal odvolací soud, že žalující strana by ani neměla na tom zájmu, aby sporem také tuto pohledávku nebo zástavní právo její dala prohlásiti vůči sobě bezúčinným. Není též závažným pro spor, zda pohledávka F. B. sama jest správná a platná, byl-li vklad zástavního práva pro ni prohlášen vůči eráru bezúčinným, a nemá významu, poukazuje-li dovolatelka k tomu, že v té době, kdy pohledávka F. B. byla zajištěna, neměl erár ještě svoji pohledávku v knize zaznamenánu. Ale rozhodným je, že v době postupu přednosti pohledávky F. B. byla již zástavně zaznamenána pohledávka eráru v pořadí mezi oběma právy, postupujícího a ustupujícího věřitele, že erár k postupu nepřistoupil a že knihovní právo postupujícího věřitele již vzniklo za okolností, jež je činí proti pohledávce eráru odporovatelným a pro něž bylo také bezúčinným prohlášeno.

Dovolání není opodstatněno. Podle toho vyslovena byla povinnost dovolatelky k náhradě útrat dovolacího řízení ve smyslu § 41 a 50 c. ř. s.

Rozhodnutí nejvyš. soudu ze dne 15. června 1926 Rv I 277/26. Pošva.

Na dlužníkův spoluvlastnický podíl na hmotné věci movité lze vésti exekuci podle §§ 249 a násl. ex. ř. jen, je-li věc ve vylučné moci dlužníkově. Nepřípustnost exekuce proto, že dlužník neměl předmět zabavený ve své moci, nelze uplatniti sporem, nýbrž rekursem, bylo-li to zřejmo ze samého návrhu exekučního nebo stížnosti podle § 68 ex. ř., vyšlo-li to na jevo při výkonu exekuce. Právo spoluvlastnické není takovým právem, které by vylučovalo a činilo nepřipustnou exekuci na podíl druhého spoluvlastníka.

Při exekuci vedené proti F. V. zabaveny byly pod pol. 3 a 4 zájemního protokolu, umývadlo a pokojská kredenc. Man-